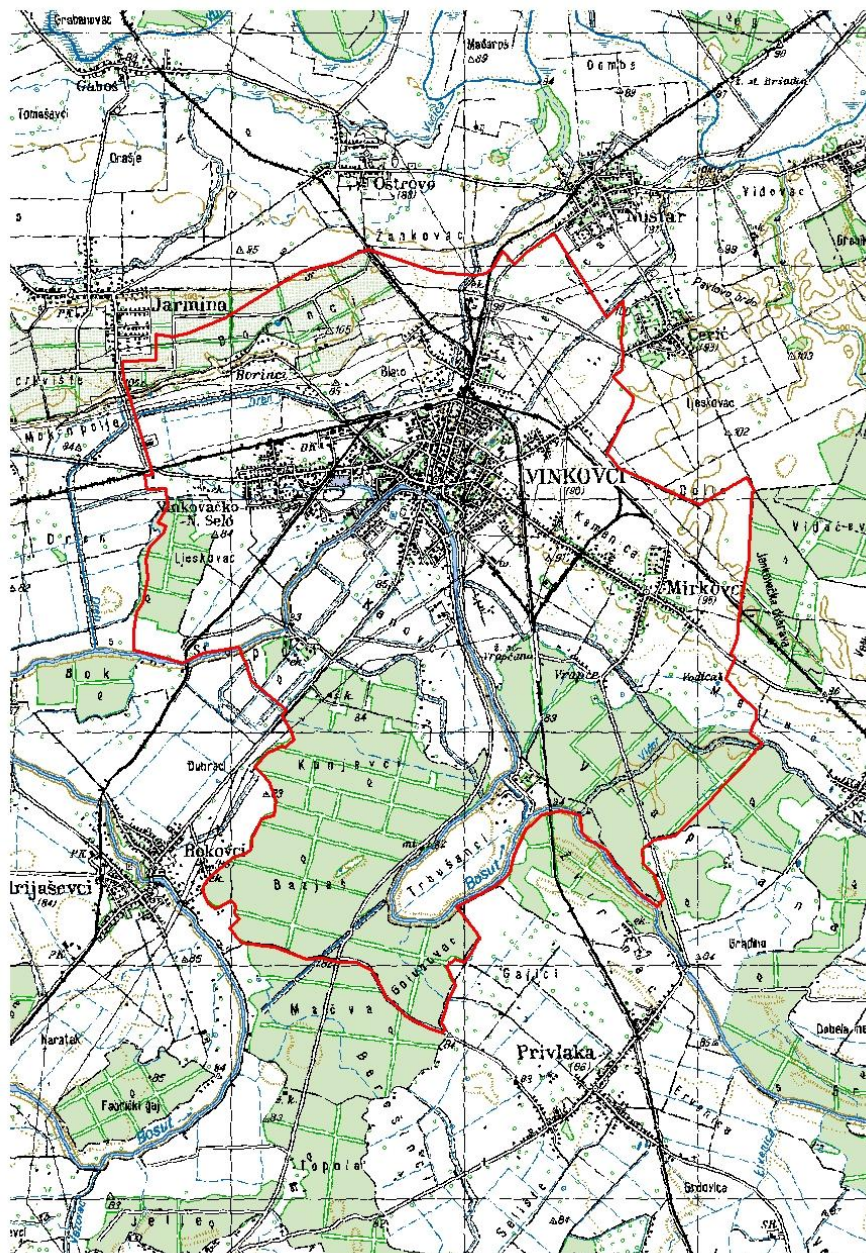

Državni zavod za zaštitu prirode

Podaci o vrstama, staništima, zaštićenim i evidentiranim područjima i područjima Ekološke mreže RH mreže s prijedlogom mjera zaštite za potrebe izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Vinkovaca

Državni zavod
za zaštitu prirode

Podaci o vrstama, staništima, zaštićenim i evidentiranim područjima i područjima Ekološke mreže RH mreže s prijedlogom mjera zaštite za potrebe izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Vinkovaca

RAVNATELJ

Dr.sc. Matija Franković

Klasa: 612-07/13-23/02
Ur. broj: 366-07-4-13-2

Zagreb, siječanj 2013.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. OBILJEŽJA PODRUČJA SA STANOVIŠTA ZAŠTITE PRIRODE.....	5
2.1. ZAŠTIĆENE I UGROŽENE VRSTE.....	5
2.2. UGROŽENA I RIJETKA STANIŠTA.....	18
2.3. ZAŠTIĆENA I EVIDENTIRANA PODRUČJA.....	23
2.4. PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE RH.....	25
3. IZVORI PODATAKA	27
4. PRILOZI.....	29

1. UVOD

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode, zatražila je od Državnog zavoda za zaštitu prirode podatke o vrstama, staništima, zaštićenim i evidentiranim područjima i područjima ekološke mreže RH za potrebe Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Vinkovaca (Klasa: 612-07/12-57/172, Ur. broj: 517-07-2-2-13-3).

Podaci se dostavljaju Ministarstvu zaštite okoliša i prirode, Upravi za zaštitu prirode, u cilju utvrđivanja uvjeta zaštite prirode koje je potrebno ugraditi u Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Vinkovaca.

2. OBILJEŽJA PODRUČJA SA STANOVIŠTA ZAŠTITE PRIRODE

2.1. ZAŠTIĆENE I UGROŽENE VRSTE

Nacionalni i međunarodni propisi

Zaštita prirode u Hrvatskoj regulirana je Zakonom o zaštiti prirode (Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11). Prema Zakonu o zaštiti prirode, ugrožene divlje svojte (vrste i podvrste) proglašavaju se **strogo zaštićenima** ili **zaštićenima**. Popis navedenih divljih svojti utvrđen je *Pravilnikom o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim* (Narodne novine br. 99/09).

Prema članku 97. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11) zabranjeno je branje, skupljanje, uništavanje, sječa ili iskopavanje samoniklih **strogo zaštićenih biljaka i gljiva**, te držanje i trgovina samoniklim strogo zaštićenim biljkama i gljivama. **Strogo zaštićene životinje** zabranjeno je namjerno hvatati, držati i/ili ubijati, namjerno oštećivati ili uništavati njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, te područja njihova razmnožavanja ili odmaranja, namjerno uznemiravati, naročito u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, migracije i hibernacije, ako bi uznemiravanje bilo značajno u odnosu na ciljeve zaštite, namjerno uništavati ili uzimati jaja iz prirode ili držati prazna jaja, prikrivati, držati, uzgajati, trgovati, uvoziti, izvoziti, prevoziti i otuđivati ili na bilo koji način pribavljati i preparirati. Zaštitu uživaju i samonikle biljke i gljive, te divlje životinje koje se nalaze u nacionalnom parku, strogom rezervatu, te u posebnom rezervatu ako se radi o samoniklim biljkama, gljivama, te divljim životinjama radi kojih je područje primarno zaštićeno, kao i sve podzemne životinje, i kad nisu zaštićene kao pojedine svojte, ako aktom o zaštiti toga područja za pojedinu vrstu nije drugačije određeno. Nenamjerno hvatanje i/ili ubijanje strogo zaštićenih životinja prijavljuje se ministarstvu nadležnom za poslove zaštite prirode. Navedeno ministarstvo vodi evidenciju o nenamjerno uhvaćenim i/ili ubijenim strogo zaštićenim životinjama, te odlučuje o zaštitnim mjerama u cilju sprječavanja negativnog utjecaja na pojedine vrste.

Korištenje **zaštićenih divljih svojti** dopušteno je na način i u količini da se njihove populacije na državnoj ili na lokalnoj razini ne dovedu u opasnost, sukladno članku 94. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11). Ministar nadležan za zaštitu prirode i ministar nadležan za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, morsko i slatkovodno ribarstvo te vodno gospodarstvo, svaki u svom djelokrugu, propisuju mjere zaštite zaštićenih divljih svojti koje obuhvaćaju: sezonsku zabranu korištenja i druga ograničenja korištenja populacija, privremenu ili lokalnu zabranu korištenja radi obnove populacija na zadovoljavajuću razinu i/ili reguliranje trgovine, držanja radi trgovine i transporta radi trgovine živih i mrtvih primjeraka. Ministarstvo nadležno za poslove zaštite

prirode vodi evidenciju o načinu i količini korištenja zaštićenih divljih svojti radi utvrđivanja i praćenja stanja populacija. Ako se utvrdi da je zbog korištenja zaštićena divlja svojta ugrožena, ministar može donijeti naredbu kojom zabranjuje ili ograničava korištenje te svojte.

Zaštita prirode na području Europske unije regulirana je dvjema direktivama: Direktivom o pticama i Direktivom o staništima.

Direktiva o pticama

Ova direktiva bila je donesena još 1979. godine s ciljem dugoročnog očuvanja svih divljih ptičjih vrsta i njihovih važnih staništa na teritoriju EU. Poseban naglasak je na zaštiti migratornih vrsta koja zahtijeva koordinirano djelovanje svih europskih zemalja. Propis se odnosi na 181 ptičju svojtu (vrstu ili podvrstu) te zahtijeva očuvanje dovoljno prostranih i raznolikih staništa za njihov opstanak. Također se zabranjuju načini masovnog i neselektivnog lova te iskorišćivanje, prodaja ili komercijalizacija većine ptičjih vrsta. Načinjene su određene iznimke radi sporta i lova, a dopušta se članicama učiniti iznimke u slučajevima kada ptice predstavljaju ozbiljnu opasnost za sigurnost i zdravlje ljudi ili drugih biljaka i životinja, te kad nanose velike gospodarske štete. Pojedine zemlje obvezne su utvrditi i zaštititi dovoljan broj i u dovoljnoj površini najpovoljnijih područja za zaštitu ptičjih vrsta iz **Dodatka I Direktive (SPA područja)** koja postaju sastavni dio NATURA 2000. U zemljama EU ukupno je proglašeno 5347 SPA područja koja zauzimaju površinu od 517340 km² kopna (morskih SPA područja je 566, na površini od 110220 km²) (*Izvor: European Commission, NATURA 2000 Barometer, January 2011.*).

Direktiva o staništima

Cilj ove direktive donesene 1992. godine je doprinijeti očuvanju biološke raznolikosti članica EU kroz zaštitu staništa divlje flore i faune. Glavni način ostvarenja ovog cilja jest uspostavljanje ekološke mreže područja NATURA 2000. Ova područja (SAC područja) značajna su za očuvanje ugroženih vrsta (osim ptica) i stanišnih tipova koji su navedeni u dodacima Direktive, u tzv. "povoljnom statusu očuvanosti". Kod odabira područja u obzir se uzimaju isključivo znanstveni kriteriji odnosno zahtjevi. Prilikom upravljanja područjima NATURA 2000, osim znanstvenih, uzimaju se u obzir i gospodarski, društveni i kulturni zahtjevi te regionalne i lokalne značajke. Zaštita područja provodi se ocjenjivanjem utjecaja pojedinih planova i zahvata, provođenjem planova upravljanja te ugovornim i drugim aranžmanima s vlasnicima i korisnicima zemljišta kroz koje se osigurava primjena odgovarajućih zaštitnih mjera. Nove članice EU na dan pristupa moraju predati popis predloženih područja za NATURA 2000 s odgovarajućom bazom podataka o svakom pojedinom području. **Za vrste navedene na Dodatku II Direktive potrebno je utvrditi važna područja i zaštititi ih**, vrste na Dodatku IV potrebno je strogo zaštititi, a vrste na Dodatku V uživaju status zaštićenih vrsta čije se populacije smiju eksploatirati uz stalan

nadzor. U zemljama EU trenutno je proglašeno ukupno 22594 SCI područja (područja važnih za divlje svojte osim ptica i stanišne tipove) koja zauzimaju površinu od 583888 km² kopna (morskih SCI područja je 1247, na površini od 149732 km²) (*Izvor: European Commission, NATURA 2000 Barometer, January 2011.*).

Crvene knjige

Crvene knjige ugroženih vrsta objedinjuju podatke o onim svojtima (vrstama ili podvrstama) koje se smatraju ugroženima temeljem znanstvene procjene prema međunarodnim kriterijima koje je postavila međunarodna unija za zaštitu prirode IUCN. Te se vrste upisuju na tzv. Crveni popis, a detaljno obrađuju u crvenim knjigama. Crvene knjige za pojedine skupine ugroženih vrsta Hrvatske izradili su kompetentni stručnjaci te one predstavljaju temelj za zakonsku zaštitu vrsta.

Crveni popis obuhvaća vrste s visokim stupnjem ugroženosti, odnosno za koje se smatra da su pred izumiranjem (CR – kritično ugrožene, EN – ugrožene i V – osjetljive) te vrste koje bi mogle postati ugrožene ukoliko se ne poduzmu zaštitne mjere (NT – niskorizične i LC – najmanje zabrinjavajuće), kao i vrste koje se radi nedostatka podataka ne mogu svrstati u neku od navedenih kategorija DD – nedovoljno poznate).

Zaštićene i ugrožene vrste na području Grada Vinkovaca

Iako ne postoji cjelovita inventarizacija ovog područja, prema dostupnim podacima iz crvenih knjiga ugroženih vrsta Hrvatske te postojećih znanstvenih i stručnih studija, na ovom području stalno ili povremeno živi niz ugroženih i zaštićenih vrsta.

Sisavci

Prema *Crvenoj knjizi ugroženih sisavaca Hrvatske*, područje Grada Vinkovaca je stvarno ili potencijalno područje rasprostranjenosti većeg broja ugroženih i/ili zaštićenih vrsta sisavaca. Uz tablicu s popisom zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta koje su ovdje rasprostranjene, za one najugroženije (pred izumiranjem – u kategorijama CR, EN i VU) navedeni su i osnovni podaci.

Tablica 1. Ugrožene vrste sisavaca na području Grada Vinkovaca (SZ – strogo zaštićena svojta, Z – zaštićena svojta; RE – regionalno izumrla svojta, CR - kritično ugrožena, EN – ugrožena, VU – rizična, NT – potencijalno ugrožena, LC – najmanje zabrinjavajuća, DD – vjerojatno ugrožena, ZZP – Zakon o zaštiti prirode Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11)

Znanstveno ime vrste	Hrvatsko ime vrste	Regionalna kategorija ugroženosti	Zaštita po ZZP	Dodatak II Direktive o staništima
<i>Barbastella barbastellus</i>	širokouhi mračnjak	DD	SZ	✓
<i>Cricetus cricetus</i>	veliki hrčak	NT	SZ	
<i>Lepus europaeus</i>	europski zec	NT	Z	
<i>Lutra lutra</i>	vidra	DD	SZ	✓
<i>Micromys minutus</i>	patuljasti miš	NT	Z	
<i>Muscardinus avellanarius</i>	puh orašar	NT	SZ	
<i>Myotis bechsteinii</i> *	velikouhi šišmiš	VU	SZ	✓
<i>Myotis emarginatus</i>	riđi šišmiš	NT	SZ	✓
<i>Myotis myotis</i>	veliki šišmiš	NT	SZ	✓
<i>Neomys anomalus</i>	močvarna rovka	NT	Z	
<i>Plecotus austriacus</i>	sivi dugoušan	EN	SZ	

* potencijalno područje rasprostranjenja

Od navedenih sisavaca, ističu se vrste navedene na Dodatku II Direktive o staništima odnosno vrste za koje je potrebno odrediti tzv. *Posebna područja zaštite* (SAC – *Special Area of Conservation*).

Od ugroženih vrsta izdvajamo slijedeće najugroženije vrste:

sivi dugoušan (*Plecotus austriacus*)

Kategorija ugroženosti: EN - ugrožena vrsta

Ekologija: Nizinska i podgorska područja, često uz naselja. Porodiljske kolonije u krovištima zgrada i crkvenim tornjevima. Nalažen je i u nizinskim poplavnim šumama (Spitzenberger, usmena informacija). Lovi na otvorenom. Na zimovanju je dosad nađen u špiljama, gdje se najčešće zavlači duboko u uske pukotine.

Razlozi ugroženosti: Iako nemamo puno podataka iz prijašnjih razdoblja, očita je tendencija smanjenja populacije. Razlozi takvu stanju mogli bi biti povezani s primjenom pesticida, kao i sve češćeg premazivanja drvenih dijelova krovišta insekticidima

velikouhi šišmiš (*Myotis bechsteini*)

Kategorija ugroženosti: VU - osjetljiva vrsta

Ekologija: Šumska vrsta, dolazi samo u prirodnim većinom listopadnim šumama sa starijim stablima, te u starim voćnjacima i parkovima. Lovi na čistinama i rubovima šuma, često sakuplja plijen koji čine uglavnom noćni leptiri i dvokrilci te razni beskrilni člankonošci s grančica i listova, ali i na tlu. Ljeti se zadržava u dupljama drveća, a zimuje u različitim podzemnim prirodnim ili umjetnim staništima, vjerojatno najviše u pukotinama.

Razlozi ugroženosti: Prekomjerna sječa starijih stabala s dupljama i prerana sječa starijih sastojina te upotreba pesticida u šumarstvu.

Mjere zaštite:

U cilju zaštite **šišmiša**, potrebno je očuvati njihova prirodna staništa u špiljama, šumama te skloništima po tavanima, crkvenim tornjevima i drugim prostorima na zgradama. U slučaju obnova zgrada i crkava u kojima je nađena kolonija šišmiša, poželjno je postaviti nova pogodna mjesta za sklonište kolonije.

Za zaštitu šišmiša koji obitavaju u špiljama potrebno je špilje tretirati kao područja zatvorena za javnost, a u iznimnim slučajevima u špiljama koje su otvorene za posjetitelje šišmišima osigurati nesmetano kretanje prilikom postavljanja vrata na ulazu u špilju (za postavljanje takvih vrata obavezno je konzultirati stručnjake za šišmiše), ne uznemiravati prilikom posjeta te odrediti prihvatni kapacitet špilje.

U cilju zaštite šumskih vrsta šišmiša, detaljne mjere očuvanja šumskih staništa propisuju se uvjetima zaštite prirode koji se ugrađuju u odgovarajuće šumsko-gospodarske osnove na području Grada Vinkovaca.

U cilju zaštite vrsta vezanih za vlažna staništa (**vidra, močvarna rovka**) potrebno je u što većoj mjeri očuvati vodena i močvarna staništa i spriječiti melioraciju i isušivanje, odnosno ne planirati daljnje regulacije vodotoka te daljnje melioracije ovakvih površina bez Ocjene prihvatljivosti takvih zahvata na prirodu, sukladno Zakonu o zaštiti prirode (Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11).

Ptice

S obzirom na ovdje prisutna staništa te uzimajući u obzir podatke dostupnih znanstvenih i stručnih studija, područje Grada Vinkovaca je stvarno ili potencijalno područje rasprostranjenosti većeg broja ugroženih i/ili zaštićenih ptica navedenih u *Crvenoj knjizi ugroženih ptica Hrvatske*, te na Dodatku I. EU Direktive o pticama (vrste za koje je potrebno osigurati mjere zaštite staništa). Uz tablicu s popisom zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta koje su ovdje rasprostranjene, za one najugroženije (pred izumiranjem – u kategorijama CR, EN i VU) navedeni su i osnovni podaci.

Tablica 2. Strogo zaštićene i ugrožene vrste ptica rasprostranjene na području Grada Vinkovaca (RE – regionalno izumrle, CR – kritično ugrožene, EN – ugrožene, VU – osjetljive, NT – niskorizične, LC – najmanje zabrinjavajuće, DD – nedovoljno poznate; gp – gnijezdeća populacija, ngp – negnijezdeća populacija, zp – zimujuća populacija, pp – preletnička populacija; Z – zaštićena vrsta)

Znanstveno ime vrste	Hrvatsko ime vrste	Kategorija ugroženosti	Dodatak I Direktive o pticama
<i>Aquila pomarina</i>	orao kliktaš	EN gp	✓
<i>Aythya nyroca</i>	patka njorka	VU gp, NT pp	✓
<i>Ciconia ciconia</i>	roda	NT gp	✓
<i>Ciconia nigra</i>	crna roda	VU gp	✓
<i>Dendrocopos medius</i>	crvenoglavi djetlić	LC gp	✓
<i>Dryocopus martius</i>	crna žuna		✓
<i>Falco cherrug*</i>	stepski sokol	CR gp	✓
<i>Ficedula albicollis</i>	bjelovrata muharica	LC gp	✓
<i>Haliaeetus albicilla</i>	štekavac	EN gp	✓
<i>Milvus migrans</i>	crna lunja	VU gp	✓
<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	VU gp	✓
<i>Picus canus</i>	siva žuna	LC gp	✓

*vjerojatno područje gniježdenja

Od ugrožene i strogo zaštićene ornitofaune koja potvrđeno ili moguće obitava na ovom području valja istaknuti slijedeće vrste:

stepski sokol (*Falco cherrug*)

Kategorija ugroženosti: CR – kritično ugrožena gnijezdeća populacija

Ekologija: Prebivaju u otvorenim predjelima s raštrkanim drvećem i niskim raslinjem: ravnice, stepe, visoravni, polupustinje, goli obronci i brda.

Razlozi ugroženosti: Lov i krivolov, intenziviranje poljodjelstva.

orao kliktaš (*Aquila pomarina*)

Kategorija ugroženosti: EN - ugrožena gnijezdeća populacija

Ekologija: Gnijezde se u šumama nizinskih ili brdovitim područja. Izbjegavaju guste i prostrane šume, a rado naseljavaju rascjepkane šume i šumarke okružene vlažnim ili poplavnim livadama ili drugim otvorenim staništima koja su im potrebna kao lovišta.

Razlozi ugroženosti: Lov i krivolov, intenziviranje poljodjelstva, uređivanje šuma.

štekavac (*Haliaeetus albicilla*)

Kategorija ugroženosti: EN – ugrožena gnijezdeća populacija

Ekologija: Gnijezde se uz slatke i slane vode: u velikim močvarnim područjima, uz velike rijeke, jezera i šaranske ribnjake. Izbjegavaju područja siromašna vodom, otvorene predjele bez drveća i velike guste šume.

Razlozi ugroženosti: Ugrožen je lovom i krivolovom, nestankom močvarnih staništa i propadanjem šaranskih ribnjaka, onečišćenjem voda.

patka njorka (*Aythya nyroca*)

Kategorija ugroženosti: VU – rizična gnijezdeća populacija; NT – niskorizična preletnička populacija

Ekologija: Prebivaju u plitkim močvarama s bujnim vodenim raslinjem, prošaranim tršćacima i rogozicima, šaranskim ribnjacima, sporo tekućim kanalima, mirnim rijekama i rukavcima. Iako spadaju u skupinu pataka ronilica, trebaju obilno vodeno raslinje i plitku vodu (slatku ili slanu). Izbjegavaju brze tekućice i duboke slabo produktivne vode. Izvan sezone gnijezđenja borave i na većim jezerima, lagunama i priobalnim močvarama.

Razlozi ugroženosti: Ugrožava ju nestajanje močvarnih staništa, propadanje šaranskih ribnjaka, lov i krivolov.

crna roda (*Ciconia nigra*)

Kategorija ugroženosti: VU – rizična gnijezdeća populacija

Ekologija: Obitava u starim, mirnim šumama s potocima, lokvama, barama, kanalima, vlažnim livadama i sl. Rado se hrane i po obalama rijeka i većim močvarnim površinama ukoliko ih ima u blizini gnjezdilišta. Za selidbe se zadržavaju i po otvorenim vlažnim područjima. Za selidbe su samotne ili u malim jatima, na zimovalištima samotne ili u parovima. Za hranjenja su obično samotne, ali se na bogatim hranilištima okupljaju u rahle skupine. Monogamne su, parovi su najvjerojatnije dugotrajni, ali veza traje najčešće samo za gnijezdeće sezone i obnavlja se svakog proljeća. Pretežito se hrane ribama, vodozemcima, kukcima i njihovim ličinkama, a u manjoj mjeri i sitnim sisavcima, zmijama, gušterima, račićima i ptićima ptica pjevica.

Razlozi ugroženosti: Uređivanje šuma, mijenjanje vodnog režima šuma, nestajanje močvarnih područja, propadanje šaranskih ribnjaka.

crna lunja (*Milvus migrans*)

Kategorija ugroženosti: VU – rizična gnijezdeća populacija

Gnijezde se u cijeloj panonskoj Hrvatskoj, ali je najbrojnija u dolinama Drave, Save i Kupe.

Ekologija: Gnijezde se po rubovima šuma uz močvare, šaranske ribnjake, rijeke i jezera u nizinskim predjelima, u istočnoj Slavoniji i uz poljodjelske površine. Love redovito po otvorenim područjima.

Razlozi ugroženosti: Lov i krivolov, nestajanje močvarnih područja, propadanje šaranskih ribnjaka, uređivanje rijeka, zagađenje voda, intenziviranje poljodjelstva.

Škanjac osaš (*Pernis apivorus*)

Kategorija ugroženosti: VU – rizična gnijezdeća populacija

Ekologija: Šume bogate proplancima, čistinama, prosjekama, sječevinama. Često i u mješovitom, mozaičnom krajoliku gdje su šume izmiješane s livadama, živicama, malim močvarama i sl.

Razlozi ugroženosti: Lov i krivolov, uređivanje šuma, intenziviranje poljodjelstva.

Mjere zaštite:

U cilju zaštite vrsta ptica vezanih za vodena i vlažna staništa, potrebno je o njima voditi brigu prilikom vodno-gospodarskih zahvata, koji se upravo radi zaštite ovih ptica ne preporučuju (npr. regulacije vodotoka), kao ni prenamjena ovakvih staništa u poljoprivredna zemljišta (melioracijski zahvati).

U slučaju izvođenja ovakvih zahvata na područjima Ekološke mreže RH potrebno je provoditi ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu, sukladno članku 36. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11) i članku 3. Pravilnika o ocjeni prihvatljivosti plana, programa i zahvata za ekološku mrežu (Narodne novine br. 118/09).

U cilju zaštite vrsta ptica vezanih za šumska staništa, potrebno je o njima voditi brigu prilikom gospodarenja šumama, a naročito je potrebno ostavljati dostatan broj starih suhих stabala radi ptica dupljašica (kroz uvjete zaštite prirode odgovarajućih šumsko-gospodarskih osnova i/ili programa gospodarenja šumama).

U cilju eliminiranja stradavanja ptica na elektroenergetskim objektima, a posebice ptica koje imaju veliki raspon krila te su stoga u većoj opasnosti od strujnog udara na tim objektima potrebno je tehničko rješenje izvesti na način da se ptice zaštite od strujnog udara. Članak 88. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11), propisuje da se stupove i tehničke komponente srednjonaponskih vodova izvode na način da se ptice zaštite od strujnog udara. Nepoštivanje navedene odredbe podliježe prekršajnoj odredbi iz članka 195. stavka 1. navedenog Zakona.

Republika Hrvatska stranka je Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) od 2000. godine (Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa - Bernska konvencija), Narodne novine Međunarodni ugovori 06/00). U Preporuci stalnog odbora Bernske konvencije br. 110(2004) o smanjivanju negativnih utjecaja nadzemnih vodova na ptice analizirana su tehnička rješenja koja su i opisana u članku „Prilog tipizaciji tehničkih rješenja za zaštitu ptica i malih životinja na srednjenaponskim elektroenergetskim postrojenjima“ (J. Bošnjak, M. Vranić; Hrvatski ogranak međunarodnog vijeća za velike elektroenergetske sustave - CIGRÉ; 7. Savjetovanje HO CIGRÉ, Cavtat, 2005.).

U cilju zaštite ptica od stradavanja zbog elektrokcije i sudara s vodovima potrebno je slijediti i upute Konvencije o zaštiti migratornih vrsta („Bonnska konvencija“) opisane u smjernicama za zaštitu ptica od stradavanja na električnim vodovima („Guidelines for mitigating conflict between migratory birds and electricity power grids“, CMS 2011; http://www.cms.int/bodies/COP/cop10/docs_and_inf_docs/doc_30_electrocution_guidelines_e.pdf).

Vodozemci

Prema *Crvenoj knjizi vodozemaca i gmazova Hrvatske*, područje Grada Vinkovaca je stanište slijedećih ugroženih vrsta vodozemaca:

Tablica 3. Ugrožene vrste vodozemaca na području Grada Vinkovaca (SZ – strogo zaštićene, Z - zaštićene, CR – kritično ugrožene, EN – ugrožene, VU – osjetljive, NT – nisko rizične, LC – najmanje zabrinjavajuće, DD – nedovoljno poznate; ZZP – Zakon o zaštiti prirode - Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11)

Znanstveno ime vrste	Hrvatsko ime vrste	Kategorija ugroženosti	Zaštita po ZZP	Dodatak II Direktive o staništima
<i>Bombina bombina</i>	crveni mukač	NT	SZ	√
<i>Hyla arborea</i>	gatalinka	NT	SZ	
<i>Triturus dobrogicus</i>	veliki panonski vodenjak	NT	SZ	√

Mjere zaštite:

Potrebno je očuvati staništa na kojima ove vrste obitavaju s naglaskom na vlažna i vodena staništa.

Gmazovi

Prema *Crvenoj knjizi vodozemaca i gmazova Hrvatske*, područje Grada Vinkovaca je stanište slijedećih ugroženih vrsta gmazova:

Tablica 4. Ugrožene vrste gmazova na području Grada Vinkovaca (SZ – strogo zaštićene, Z - zaštićene, CR – kritično ugrožene, EN – ugrožene, VU – osjetljive, NT – nisko rizične, LC – najmanje zabrinjavajuće, DD – nedovoljno poznate; ZZP – Zakon o zaštiti prirode - Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11)

Znanstveno ime vrste	Hrvatsko ime vrste	Kategorija ugroženosti	Zaštita po ZZP	Dodatak II Direktive o staništima
<i>Emys orbicularis</i>	barska kornjača	NT	SZ	√

Mjere zaštite:

Potrebno je očuvati staništa na kojima ove vrste obitavaju s naglaskom na vlažna i vodena staništa.

Ribe

Prema *Crvenoj knjizi slatkovodnih riba Hrvatske* područje Grada Vinkovaca je područje rasprostranjenja većeg broja ugroženih vrsta riba.

Tablica 5. Ugrožene vrste riba na području Grada Vinkovaca (SZ - strogo zaštićena svojta, Z - zaštićena svojta; CR – kritično ugrožena, EN - ugrožena, VU- rizična, NT – potencijalno ugrožena, LC – najmanje zabrinjavajuća, DD-vjerojatno ugrožena, ED - endem dunavskog slijeva, EJ - endem jadranskog slijeva, ES - endem Sredozemlja, HE - hrvatski endem)

Znanstveno ime vrste	Hrvatsko ime vrste	Kategorija ugroženosti	Zaštita po ZZP	Endem	Dodaci Direktive o staništima
<i>Abramis sapa</i> (<i>Ballerus sapa</i>)	crnooka deverika	NT	Z		
<i>Carassius carassius</i>	karas	VU	Z		
<i>Cyprinus carpio</i> * (zavičajne populacije)	šaran	EN	Z		
<i>Leucaspis delineatus</i>	belica	VU	SZ		
<i>Leuciscus idus</i> *	jez	VU	Z		
<i>Lota lota</i>	manjić	VU	Z		
<i>Misgurnus fossilis</i>	piškur	VU	SZ		II
<i>Rutilus pigus</i> (<i>Rutilus virgo</i>)	plotica	NT	Z	ED	II, V

* vrsta zaštićena lovostajem i određivanjem najmanje veličine sukladno Naredbi o zaštiti riba u slatkovodnom ribarstvu (Narodne novine br. 82/05, 139/06)

Od ugrožene i strogo zaštićene riblje faune koja potvrđeno ili moguće obitava na ovom području valja istaknuti sljedeće vrste:

šaran (*Cyprinus carpio*)

Kategorija ugroženosti: EN – ugrožena populacija.

Ekologija: Divlja forma šarana jedna je od najugroženijih u Europi. Kod nas je autohtona vrsta.

Uzroci ugroženosti: Ugrožena je miješanjem s kultiviranim formama, regulacijom vodotoka i nestankom prirodnih mrijestilišta.

karas (*Carassius carassius*)

Kategorija ugroženosti: VU – rizična populacija.

Ekologija: Karas nastanjuje stajaće vode, poput bara, močvara, jezera, sporotekućih rijeka i privremenih vodenih površina, bogatih vodenom vegetacijom. Voli vode s malom prozirnošću i dubinom gdje temperatura ljeti nije hladnija od 19°C

Uzroci ugroženosti: nakon unošenja babuške u otvorene vode, počele su se postupno smanjivati njegove populacije, posebno u stajaćim, močvarnim i poplavnim staništima. Jedan od razloga smanjenja brojnosti svakako je i nestanak vodene vegetacije zbog onečišćenja voda. Svako isušivanje jezera, bara i močvara te nestajanje poplavnih staništa pridonosi daljnjem smanjenju brojnosti vrste.

belica (*Leucaspis delineatus*)

Kategorija ugroženosti: VU – rizična populacija.

Ekologija: Belica živi u području donjih tokova rijeka, u stajaćim i sporo tekućim vodama, bogato obraslim vodenom vegetacijom.

Uzroci ugroženosti: Osim isušivanja, velik utjecaj na njezin nestanak ima i sve veća primjena insekticida i herbicida u poljoprivredi.

jez (*Leuciscus idus*)

Kategorija ugroženosti: VU – rizična populacija.

Ekologija: Jez je bentopelagička vrsta koja naseljava nizinske rijeke i jezera te je jedna od karakterističnih i čestih vrsta u zoni deverike. Rado zalazi u poplavnu zonu radi prehrane i razmnožavanja.

Uzroci ugroženosti: regulacije i onečišćenje vodotoka te nestanak prikladnih, prirodnih mrijesnih područja, smanjenje i nestajanje poplavnih i močvarnih područja

manjić (*Lota lota*)

Kategorija ugroženosti: VU – rizična populacija.

Ekologija: To je pridnena vrsta kojoj odgovara hladnija (4 – 18°C) i čišća tekuća voda. Nastanjuje velike rijeke i duboka jezera, gdje bira kamenita i pjeskovita dna

Uzroci ugroženosti: Regulacija vodotoka, onečišćenje, prekomjeran izlov i unos alohtonih vrsta.

piškur (*Misgurnus fossilis*)

Kategorija ugroženosti: VU – rizična populacija.

Ekologija: Čikov živi u stajaćim ili sporotekućim vodama u donjim dijelovima rijeka. Obično naseljava staništa prekrivena muljevitim dnom. Najčešći životni prostor su mu mrtvaje, ribnjaci, kanali za natapanje i preplavljeni močvarni tereni većih rijeka i njihovih pritoka.

Uzroci ugroženosti: nestanak sporotekućih i stajaćih voda i prikladnih staništa, organsko i anorgansko onečišćenje preostalih staništa tog tipa, regulacija i pregradnja vodotoka.

Mjere zaštite:

U cilju zaštite riba potrebno je o njima voditi brigu prilikom regulacija vodotoka i vodno-gospodarskih radova uz obavezu provođenja postupka ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu obzirom da područje Grada Vinkovaca obuhvaća ekološki značajna područja uvrštena u Ekološku mrežu RH.

Nužno je onemogućiti i spriječiti onečišćenja vodotoka kako u nadzemnim tako i u podzemnim dijelovima. Sukladno Zakonu o zaštiti prirode i Zakonu o slatkovodnom ribarstvu, zabranjeno je vodotoke poribljavati stranim (alohtonim) vrstama.

Leptiri

Prema *Crvenoj knjizi danjih leptira Hrvatske* (u pripremi), područje Grada Vinkovaca je stanište više ugroženih vrsta leptira.

Tablica 6. Ugrožene vrste danjih leptira na području Grada Vinkovaca (SZ – strogo zaštićene, Z – zaštićene; CR – kritično ugrožene, EN – ugrožene, VU – osjetljive, NT – niskorizične, DD – nedovoljno poznate; ZZP – Zakon o zaštiti prirode Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11)

Znanstveno ime vrste	Hrvatsko ime vrste	Kategorija ugroženosti	Zaštita po ZZP	Dodatak II Direktive o staništima
<i>Apatura ilia</i>	mala preljevalica	NT	Z	
<i>Apatura iris</i>	velika preljevalica	NT	Z	
<i>Euphrydryas maturna</i>	mala svibanjska riđa	DD	SZ	
<i>Heteropterus morpheus</i>	sedefast debeloglavac	NT	Z	
<i>Lycaena dispar</i>	kiseličin vatreni plavac	NT	SZ	√
<i>Lycaena hippothoe</i>	ljubičastorubi vatreni plavac	NT	Z	
<i>Lycaena thersamon</i>	mali kiseličin vatreni plavac	DD	Z	
<i>Mellicta aurelia</i>	Niklerova riđa	DD	Z	

<i>Nymphalis vaualbum</i>	šareni ve	VU	Z	✓
<i>Zerynthia polyxena</i>	uskršnji leptir	NT	SZ	

Šareni ve (*Nymphalis vaualbum*)

Kategorija ugroženosti: VU – rizična populacija.

Ekologija: Tipična staništa su čistine unutar nizinskih, često poplavnih šuma, s biljkama hraniteljicama iz rodova vrba *Salix ssp.*, topola *Populus ssp.* i brijesta *Ulmus ssp.*

Razlozi ugroženosti: Ugrožena vrsta zbog devastacije šuma, nepravilnog gospodarenja šumom, djelatnostima koje utječu na razinu podzemnih voda, kao drenaža, povećane izgradnje.

Mjere zaštite:

Leptiri su općenito ugroženi uslijed regulacije voda što izaziva promjene staništa uz vodotoke i isušivanje vlažnih staništa; uništavanja šuma i promjena u gospodarenju šumama koje uključuju uništavanje starih hrastova i čišćenje rubova šuma; kemijskog onečišćenja; intenziviranja poljoprivredne proizvodnje; sukcesije livadnih staništa; te sakupljačke aktivnost kolekcionara.

U cilju zaštite leptira trebalo bi prvenstveno očuvati vodena i močvarna staništa te o njima voditi brigu prilikom gospodarenja šumama i travnjacima, melioraciji i vodno-gospodarskim zahvatima.

Alohtone vrste

Alohtone vrste predstavljaju velik problem i drugi su razlog smanjenja biološke raznolikosti na globalnom nivou, odmah nakon direktnog uništavanja staništa. Prema Zakonu o zaštiti prirode (Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11), zabranjeno je uvođenje stranih divljih svojti u ekološke sustave.

2.2. UGROŽENA I RIJETKA STANIŠTA

Od tipova staništa koji zahtijevaju provođenje mjera očuvanja sukladno Zakonu o zaštiti prirode i EU Direktivi o staništima, na području Grada Vinkovaca prisutni su stanišni tipovi koji su iskazani u narednom tabličnom prikazu. Ugrožena i rijetka staništa prema Pravilniku o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (Narodne novine br. 7/06, 119/09) i EU Direktivi o staništima istaknuta su debljim otiskom (Napomena: oznaka * znači da su ugroženi pojedini pojedini tipovi staništa, a ne cijela skupina određenog NKS koda).

Tablica 7. Zastupljenost stanišnih tipova na području Grada Vinkovaca

Tip staništa - NKS	NKS kod	(%)
<i>Kopnena staništa - poligoni</i>		
Aktivna seoska područja	J11	1,85
Gradske jezgre	J21	3,07
Gradske stambene površine	J22	11,97
Industrijska i obrtnička područja	J41	0,16
Intenzivno obrađivane oranice na komasiranim površinama	I31	47,68
Javne neproizvodne kultivirane zelene površine	I81	0,21
Mezofilne živice i šikare kontinentalnih, izuzetno primorskih krajeva	D12	0,90
Mješovite hrastovo-grabove i čiste grabove šume	E31	19,35
Mozaici kultiviranih površina	I21	0,41
Nasadi širokolisnog drveća	E93	1,34
Poplavne šume hrasta lužnjaka	E22	6,57
Stalne stajačice	A11	0,21
Urbanizirana seoska područja	J13	0,46
Uzgajališta životinja	J45	0,04
Vlažne livade Srednje Europe	C22	1,87
Voćnjaci	I51	3,88
	Ukupno:	100,00
<i>Kopnena staništa - točkasti lokaliteti</i>		
Zajednica plivajuće pirevine	A4131	

Prema Nacionalnoj klasifikaciji (Ministarstvo kulture RH, 2005.) ugrožena i rijetka staništa prisutna na ovom području opisana su na slijedeći način:

A.4.1.3.1. Zajednica plivajuće pirevine (*As. Glycerietum fluitantis* Egger 1933) – Pripada svezi *Glycerio-Sparganion* Br.-Bl. et Sissingh in Boer 1942. To je u Hrvatskoj vrlo rasprostranjena močvarna zajednica razvijena u mnogobrojnim odvodnim kanalima i malim potocima s plitkom, polako tekućom vodom. Ograničena je prvenstveno na nizinski vegetacijski pojas kontinentalnog dijela Hrvatske. U florističkom sastavu ističu se *Glyceria*

fluitans, Nasturtium officinale, Veronica beccabunga, Alisma plantago-aquatica, Sparganium neglectum, Lythrum salicaria, Mentha aquatica. Poblize je proučavana u Turopolju.

C.2.2. Vlažne livade Srednje Europe (Red MOLINIETALIA W. Koch 1926) – Pripadaju razredu *MOLINIO-ARRHENATHERETEA* R. Tx. 1937. Navedeni skup predstavlja higrofilne livade Srednje Europe koje su rasprostranjene od nizinskog do brdskog vegetacijskog pojasa.

E.2.2. Poplavne šume hrasta lužnjaka (Sveza *Alno-Quercion roboris* Ht. 1938) – Pripadaju redu *ALNETALIA GLUTINOSAE* Tx. 1937. Mješovite poplavne šume panonskog i submediteranskog dijela jugoistočne Europe s dominacijom vrsta *Quercus robur, Fraxinus angustifolia, Ulmus carpinifolia, Ulmus laevis, Alnus glutinosa, Acer campestre, Carpinus betulus.* Razvijaju se na pseudogleju, a plavljene su razmjerno kratko vrijeme.

E.3.1. Mješovite hrastovo-grabove i čiste grabove šume (Sveza *Erythronio-Carpinion* (Horvat 1958) Marinček in Mucina et al. 1993) – Pripadaju redu *FAGETALIA SYLVATICAE* Pawl. in Pawl. et al. 1928. Mezofilne i neutrofilne šume planarnog i bežuljkastog (kolinog) područja, redovno izvan dohvata poplavnih voda, u kojima u gornjoj šumskoj etaži dominiraju lužnjak ili kitnjak, a u podstojnoj etaži obični grab (koji u degradacijskim stadijima može biti i dominantna vrsta drveća). Ove šume čine visinski prijelaz između nizinskih poplavnih šuma i brdskih bukovih šuma.

Priloženu kartu staništa područja Grada Vinkovaca potrebno je ugraditi u Prostorni plan uređenja Grada Vinkovaca

Mjere zaštite:

A. Površinske kopnene vode i močvarna staništa

- očuvati vodena i močvarna staništa u što prirodnijem stanju a prema potrebi izvršiti revitalizaciju; na područjima isušenim zbog regulacije vodotoka odrediti mjesta za prokope kojima bi se osiguralo povremeno plavljenje okolnih područja;
- osigurati povoljnu, ekološki prihvatljivu, količinu vode u vodenim i močvarnim staništima koja je nužna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta;
- očuvati povoljna fizikalno-kemijska svojstva vode ili ih poboljšati, ukoliko su nepovoljna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta;
- održavati povoljni režim voda za očuvanje močvarnih staništa;
- očuvati povoljni sastav mineralnih i hranjivih tvari u vodi i tlu močvarnih staništa;
- očuvati povezanost vodnoga toka;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;

- izbjegavati utvrđivanje obala, regulaciju vodotoka, kanaliziranje i promjene vodnog režima vodenih i močvarnih staništa ukoliko to nije neophodno za zaštitu života ljudi i naselja;
- u zaštiti od štetnog djelovanja voda dati prednost korištenju prirodnih retencija i vodotoka kao prostora za zadržavanje poplavnih voda odnosno njihovu odvodnju;
- prirodno neobrasle, šljunkovite, pjeskovite i muljevite, strme i položene, obale koje su gnijezdilišta i/ili hranilišta ptica održavati u povoljnom, ekološki prihvatljivom, stanju te spriječiti eksploataciju materijala i sukcesiju drvenastim vrstama;
- osigurati otvorene površine plitkih vodenih bazena, spriječiti sukcesiju, te osigurati trajnu povezanost sa matičnim vodotokom;
- sprječavati kaptiranje i zatrpavanje izvora;
- uklanjati strane invazivne vrste sa svih vodenih, obalnih i močvarnih površina;
- u gospodarenju vodama osigurati prikladnu brigu za očuvanje ugroženih i rijetkih divljih svojti te sustavno praćenje njihova stanja (monitoring);

C – D. Travnjaci, cretovi, visoke zeleni i šikare

- gospodariti travnjacima putem ispaše i režimom košnje, prilagođenim stanišnom tipu, uz prihvatljivo korištenje sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- očuvati povoljni omjer između travnjaka i šikare, uključujući i sprječavanje procesa sukcesije (sprječavanje zaraštavanja travnjaka i cretova i dr.) te na taj način osigurati mozaičnost staništa;
- očuvati povoljnu nisku razinu vrijednosti mineralnih tvari u tlima suhih i vlažnih travnjaka;
- očuvati povoljni vodni režim, uključujući visoku razinu podzemne vode na područjima cretova, vlažnih travnjaka i zajednica visokih zeleni, osigurati njihovo stalno vlaženje i redovitu ispašu, odnosno košnju;
- očuvati povoljni vodni režim, uključujući visoku razinu podzemne vode na područjima termofitnih šikara, spriječiti sukcesiju i uklanjati vrste drveća koje zasjenjuju stanište;
- poticati oživljavanje ekstenzivnog stočarstva u nizinskim, brdskim, planinskim, otočnim i primorskim travnjačkim područjima;
- poticati održavanje travnjaka košnjom prilagođenom stanišnom tipu;
- provoditi revitalizaciju degradiranih travnjačkih površina, posebno cretova i vlažnih travnjaka, te travnjaka u visokom stupnju sukcesije;
- na jako degradiranim, napuštenim i zaraslim travnjačkim površinama za potrebe ispaše potrebno je provesti ograničeno paljenje te poticati stočarstvo;
- uklanjati strane invazivne vrste sa svih travnjačkih površina i šikara;
- očuvati bušike, te sprječavati sukcesiju povremenim uklanjanjem nekih drvenastih vrsta i kontroliranim paljenjem;

- očuvati vegetacije visokih zelenih u kontaktnim zonama šuma i otvorenih površina, te spriječiti njihovo uništavanje prilikom izgradnje i održavanja šumskih cesta i putova;

E. Šume

- gospodarenje šumama provoditi sukladno načelima certifikacije šuma;
- prilikom dovršnoga sijeka većih šumskih površina, gdje god je to moguće i prikladno, ostavljati manje neposječene površine;
- u gospodarenju šumama očuvati u najvećoj mjeri šumske čistine (livade, pašnjaci i dr.) i šumske rubove;
- u gospodarenju šumama osigurati produljenje sječive zrelosti zavičajnih vrsta drveća s obzirom na fiziološki vijek pojedine vrste i zdravstveno stanje šumske zajednice;
- u gospodarenju šumama izbjegavati uporabu kemijskih sredstava za zaštitu bilja i bioloških kontrolnih sredstava ('control agents'); ne koristiti genetski modifikirane organizme;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- u svim šumama osigurati stalan postotak zrelih, starih i suhih (stojećih i oborenih) stabala, osobito stabala s dupljama;
- u gospodarenju šumama osigurati prikladnu brigu za očuvanje ugroženih i rijetkih divljih svojti te sustavno praćenje njihova stanja (monitoring);
- pošumljavanje, gdje to dopuštaju uvjeti staništa, obavljati autohtonim vrstama drveća u sastavu koji odražava prirodni sastav, koristeći prirodni bliske metode; pošumljavanje nešumskih površina obavljati samo gdje je opravdano uz uvjet da se ne ugrožavaju ugroženi i rijetki nešumski stanišni tipovi;
- uklanjati strane invazivne vrste sa svih šumskih površina;
- osigurati povoljan vodni režim u poplavnim šumama;

Detaljne mjere za očuvanje šumskih staništa propisuju se uvjetima zaštite prirode za odgovarajuće šumsko-gospodarske osnove/programe na području Grada Vinkovaca.

I. Kultivirane nešumske površine i staništa s korovnom i ruderalnom vegetacijom

- očuvati vegetaciju pukotina starih zidova, spriječiti uklanjanje vegetacije i zapunjavanje pukotina građevinskim materijalom;
- uz vodotoke i vlažne šume očuvati otvorene površine s vlažnim tlom bogatim dušikom;
- uklanjati invazivne vrste;
- osigurati plavljenje staništa i povoljan vodni režim;
- očuvati korovne zajednice čije su karakteristične biljne vrste ugrožene na nacionalnoj razini;
- spriječiti vegetacijsku sukcesiju i uklanjati šumske vrste;

J. Izgrađena i industrijska staništa

- spriječiti vegetacijsku sukcesiju i očuvati endemične svojte;
- uklanjati invazivne vrste.

Ne planirati širenje građevinskog područja na račun ugroženih močvarnih i obalnih staništa. Zaustaviti daljnju degradaciju preostalih močvarnih i obalnih staništa, te prema mogućnostima izvesti njihovu revitalizaciju. Prilikom planiranja prometnih koridora birati varijantu najmanje pogubnu za ugrožena staništa i područja važna za ugrožene vrste.

2.3. ZAŠTIĆENA I EVIDENTIRANA PODRUČJA

Na području Grada Vinkovaca nalaze se slijedeća područja zaštićena temeljem Zakona o zaštiti prirode:

- ❖ Park-šuma Kanovci (2003.)
- ❖ Park-šuma Kunjevci (1999.)
- ❖ Spomenik parkovne arhitekture - park Vinkovci - park bana Josipa Šokčevića (1999.)
- ❖ Spomenik parkovne arhitekture - park Vinkovci - park Lenije (1999.)

Prema bazi evidentiranih područja Državnog zavoda za zaštitu prirode na području Grada Vinkovaca nema područja predviđenih za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode.

Evidentirana područja, odnosno područja predviđena za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode potrebno je uskladiti s odredbama Prostornog plana Vukovarsko-srijemske županije.

Mjere zaštite:

Zaštićene park-šume treba redovito održavati i po potrebi obnavljati sukladno smjernicama usklađenosti očuvanja bioloških komponenti i namjene prostora. Uzgojno-sanitarnim zahvatima dendrofloru treba održavati u povoljnom stanju vitaliteta.

Zaštićene parkove treba redovito održavati i po potrebi obnavljati sukladno povijesnoj matrici odnosno smjernicama usklađenosti očuvanja bioloških komponenti i prostornog rasporeda elemenata parkovne arhitekture. Uzgojno-sanitarnim zahvatima dendrofloru treba održavati u povoljnom stanju vitaliteta. Za pojedina stabla ovisno o njihovom stanju preporučljivo je izraditi studije vitaliteta kojima će se utvrditi detaljnije smjernice njihova očuvanja.

Elemente krajobraza u krajobrazno vrijednim područjima treba štiti u cijelosti, pri čemu posebno mjesto zauzimaju raznovrsni ekološki sustavi i stanišni tipovi, u kombinaciji s elementima ruralnog krajobraza, formiranima u uvjetima lokalnih tradicija korištenja prostora u različitim gospodarskim i povijesnim okolnostima (kao posljedica uravnoteženog korištenja poljoprivrednog zemljišta za biljnu proizvodnju i stočarstvo). U planiranju je potrebno provoditi interdisciplinarna istraživanja temeljena na vrednovanju svih krajobraznih sastavnica, naročito prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti unutar granica obuhvata plana. Uređenje postojećih i širenje građevinskih područja planirati na

način da se očuvaju postojeće krajobrazne vrijednosti. U planiranju vodnogospodarskih zahvata treba voditi računa o krajobrazu i vodama kao krajobraznom elementu.

U prostornom planiranju i uređenju na svim razinama voditi računa da se zadrži krajobrazna raznolikost i prirodna kvaliteta prostora uz uvažavanje i poticanje lokalnih metoda gradnje i graditeljske tradicije. Treba poticati uporabu autohtonih materijala (npr. drvo) i poštivanja tradicionalnih arhitektonskih smjernica prilikom gradnje objekata specifične namjene.

U krajobrazno vrijednim područjima potrebno je očuvati karakteristične prirodne značajke te je u tom cilju potrebno:

- sačuvati ih od prenamjene te unaprjeđivati njihove prirodne vrijednosti i posebnosti u skladu s okolnim prirodnim uvjetima i osobitostima da se ne bi narušila prirodna krajobrazna slika,
- uskladiti i prostorno organizirati različite interese,
- izbjegavati raspršenu izgradnju po istaknutim reljefnim uzvisinama, obrisima, i uzvišenjima te vrhovima,
- izgradnju izvan granica građevinskog područja kontrolirati u veličini gabarita i izbjegavati postavu takve izgradnje uz zaštićene ili vrijedne krajobrazne pojedinačne elemente,
- štititi značajnije vizure od zaklanjanja većom izgradnjom,
- planirane koridore infrastrukture (prometna, elektrovodovi i sl.) izvoditi duž prirodne reljefne morfologije.

Nužno je osigurati provođenje mjera revitalizacije za staništa u područjima s ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima) izloženim zaraštavanju i zatrpavanju (travnjaci, bare i dr.) – kroz osiguranje poticaja ili organiziranje košnje i čišćenja od strane nadležnih javnih ustanova zaštite prirode. Po potrebi navedene ustanove trebaju sukladno Zakonu o zaštiti prirode sklapati ugovore o skrbi za pojedina zaštićena područja ili njihove dijelove.

Do donošenja općih i pojedinačnih upravnih akata sukladno Zakonu o zaštiti prirode, unutar prostora područja predloženih za zaštitu, ograničiti izgradnju novih objekata izvan područja namijenjenih izgradnji naselja i drugim zonama izgradnje objekata. Po donošenju planova upravljanja za zaštićena područja, uskladiti sve aktivnosti s budućim mjerama zaštite tog područja, u suradnji s nadležnom institucijom/javnom ustanovom.

2.4. PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE RH

U Hrvatskoj je Ekološka mreža propisana Zakonom o zaštiti prirode, a proglašena *Uredbom o proglašenju ekološke mreže* (Narodne novine br. 109/07), te predstavlja sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja važnih za ugrožene vrste i staništa, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti. Uredbom o proglašenju ekološke mreže (Narodne novine br. 109/07) propisane su i smjernice za mjere zaštite čija provedba osigurava postizanje i održavanje povoljnog stanja ciljeva očuvanja svakog područja ekološke mreže. **Smjernice za mjere zaštite** navedene su u daljnjem tekstu, a opisi pojedinih područja Ekološke mreže nalaze se u prilogu ove stručne podloge. Funkcionalnost ekološke mreže osigurana je zastupljenošću njezinih sastavnica. Područja ekološke mreže sukladno EU ekološkoj mreži NATURA 2000 podijeljena su na **područja važna za divlje svojte i stanišne tipove** (potencijalna "SAC" područja – *Special Areas of Conservation*) te **međunarodno važna područja za ptice** (potencijalna "SPA" područja – *Special Protection Areas*). Unutar ekološke mreže njezini dijelovi povezuju se prirodnim ili umjetnim koridorima. Ekološki koridor je ekološka sastavnica ili niz takvih sastavnica koje omogućuju kretanje populacijama živih organizama od jednog lokaliteta do drugog. Područja važna za divlje svojte i stanišne tipove koja su uz šifru područja označena s #, kao i sva međunarodno važna područja za ptice, predstavljaju potencijalna područja NATURA 2000.

Sukladno mehanizmu EU Direktive o staništima, Zakon o zaštiti prirode propisuje da se dijelovi ekološke mreže mogu štiti kao posebno zaštićena područja ili provedbom planova upravljanja, kao i kroz postupak ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu svakog ugrožavajućeg zahvata. Negativno ocijenjen zahvat se može odobriti samo u slučajevima prevladavajućeg javnog interesa i uz Zakonom utvrđene kompenzacijske uvjete. Važan mehanizam je i mogućnost sklapanja ugovora s vlasnicima i ovlaštenicima prava na područjima ekološke mreže, uz osiguranje poticaja za one djelatnosti koje doprinose očuvanju biološke raznolikosti.

Ekološka mreža na području Grada Vinkovaca obuhvaća slijedeće:

Područja važna za divlje svojte i stanišne tipove

- **Spačvanski bazen**

Međunarodno važna područja za ptice

- **Spačvanski bazen**

Priloženu kartu Ekološke mreže na području Grada Vinkovaca potrebno je ugraditi u Prostorni plan uređenja Grada Vinkovaca.

U prilogima ove stručne podloge nalaze se opisi područja ekološke mreže RH na području Grada Vinkovaca, te smjernice za mjere zaštite područja Ekološke mreže RH propisane Uredbom o proglašenju ekološke mreže (Narodne novine br. 109/07).

Mjere zaštite:

Provoditi smjernice za mjere zaštite područja ekološke mreže propisane Uredbom o proglašenju ekološke mreže (Narodne novine br. 109/07), te donijeti i provoditi Plan upravljanja s ciljem očuvanja svakog područja ekološke mreže, te očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštite prirodnih vrijednosti.

Svi planovi, programi i/ili zahvati koji mogu imati značajan utjecaj na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže podliježu ocjeni prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu, sukladno članku 36. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11) i članku 3. Pravilnika o ocjeni prihvatljivosti plana, programa i zahvata za ekološku mrežu (Narodne novine br. 118/09). Od zahvata koji mogu imati negativan utjecaj na područja ekološke mreže posebice treba izdvojiti planirano formiranje novih izdvojenih građevinskih područja na području Grada Vinkovaca.

Izvršiti inventarizaciju vrsta i staništa te provoditi praćenje stanja (monitoring) kvalifikacijskih vrsta i stanišnih tipova u pojedinim područjima ekološke mreže.

3. IZVORI PODATAKA

1. Antolović, J., Frković, A., Grubešić, M., Holcer, D., Vuković, M., Flajšman, E., Grgurev, M., Hamidović, D., Pavlinić, I., Tvrtković, N.: Crvena knjiga sisavaca Hrvatske, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2006.
2. Bošnjak, J., Vranić, M.: Prilog tipizaciji tehničkih rješenja za zaštitu ptica i malih životinja na srednjenaponskim elektroenergetskim postrojenjima, Hrvatski ogranak međunarodnog vijeća za velike elektroenergetske sustave - CIGRÉ; 7. Savjetovanje HO CIGRÉ, Cavtat, 2005.
3. Brigić, A., Buj, I., Čaleta, M., Mrakovčić, M., Mustafić, P., Zanella, D.: Crvena knjiga slatkovodnih riba Hrvatske, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2006.
4. Direktiva o očuvanju ptica koje slobodno žive u prirodi (79/409/EEC)
5. Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore (92/43/EEC)
6. Državni zavod za zaštitu prirode: Baza evidentiranih područja RH, 2010.
7. Državni zavod za zaštitu prirode: Baza karata rasprostranjenosti ugroženih vrsta Hrvatske - GIS datoteke, 2006., 2010.
8. Državni zavod za zaštitu prirode: Baza karata rasprostranjenosti važnih područja za sve ptičje vrste iz Dodatka I. EU Direktive o pticama (u suradnji sa Zavodom za ornitologiju HAZU), 2005.
9. Državni zavod za zaštitu prirode: Baza područja Ekološke mreže RH, 2007.
10. Državni zavod za zaštitu prirode: Baza podataka o potencijalnim područjima NATURA 2000 u Hrvatskoj, 2010.
11. Državni zavod za zaštitu prirode: Baza podataka – Karta staništa (izradio u okviru projekta «Kartiranje staništa RH» - OIKON d.o.o., Institut za primijenjenu ekologiju).
12. Državni zavod za zaštitu prirode: Baza zaštićenih područja RH, 2010.
13. Državni zavod za zaštitu prirode: Crveni popis ugroženih biljaka i životinja Hrvatske, Zagreb, 2004.
14. http://www.cms.int/bodies/COP/cop10/docs_and_inf_docs/doc_30_electrocution_guidelines_e.pdf
15. Janjev Hutinec, B., Kletečki, E., Lazar, B., Podnar Lešić, M., Skejić, J., Tadić, Z., Tvrtković, N.: Crvena knjiga vodozemaca i gmazova Hrvatske, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2006.
16. Ministarstvo kulture: Nacionalna klasifikacija staništa - nadopunjena verzija iz 2004. (Radna skupina za Nacionalnu klasifikaciju staništa - U okviru projekta 'Kartiranje staništa RH'- OIKON d.o.o., Institut za primijenjenu ekologiju), 2005.
17. OIKON d.o.o. Institut za primijenjenu ekologiju za Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja: Karta staništa Republike Hrvatske, 2004.

18. Ozimec, R., Bedek, J., Gottstein, S., Jalžić, B., Slapnik, R., Štamol, V., Bilandžija, H., Dražina, T., Kletečki, E., Komerički, A., Lukić, M., Pavlek, M.: Crvena knjiga špiljske faune Hrvatske, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2009.
19. Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti plana, programa i zahvata za ekološku mrežu (Narodne novine br. 118/09)
20. Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (Narodne novine br. 99/09)
21. Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te mjerama za očuvanje stanišnih tipova (Narodne novine br. 7/06, 119/09)
22. Radović, D., Kralj, J., Tutiš, V., Ćiković, D.: Crvena knjiga ugroženih ptica Hrvatske, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, Zagreb, 2003.
23. Radović, D., Kralj, J., Radović, J., Topić, R.: Nacionalna ekološka mreža – važna područja za ptice u Hrvatskoj, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2003.
24. Tvrtković, N. i sur.: Crvena knjiga danjih leptira Hrvatske (u pripremi), Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb
25. Uredba o proglašenju ekološke mreže (Narodne novine br. 109/07)
26. Zakon o zaštiti prirode (Narodne novine br. 70/05, 139/08, 57/11)

4. PRILOZI

1. Opisi područja Ekološke mreže RH na području Grada Vinkovaca
2. Smjernice za mjere zaštite područja Ekološke mreže RH propisane Uredbom o proglašenju ekološke mreže (Narodne novine br. 109/07)
3. Karta staništa područja Grada Vinkovaca
4. Karta zaštićenih područja na području Grada Vinkovaca
5. Karta Ekološke mreže RH na području Grada Vinkovaca